

Gedragreflecties op beoogde wijzigingen in/ continuering van het coronamaatregelenpakket

RIVM Corona Gedragseenheid | 10 december 2021

Recente resultaten gedragsonderzoek (24-28 november)

- Afname mobiliteit en sociale activiteit (zoals horeca en bij elkaar op bezoek), en toename van naleving van maatregelen (afstand houden, testen, etc)
- Draagvlak voor maatregelen is gestegen maar vertrouwen in overheid is verder gedaald (reden: trage start booster en grote groep, "te weinig maatregelen, te laat")
- Daling in psychische gezondheid, intensief sporten en toename eenzaamheid, mn bij jongeren

Kernoverwegingen

- Een duidelijke koers; transparante, rechtvaardige en goed onderbouwde besluitvorming; en communicatie zijn van belang voor vertrouwen, draagvlak en naleving. Maak hierbij onderscheid tussen maatregelen gericht op:
 - Korte termijn (gericht op vermindering circulatie virus).
 - Bij epidemiologische onzekerheid, wees terughoudend met versoepelingen om jojo-effect te voorkomen.
 - Indien er (vanuit epidemiologisch perspectief) ruimte is voor aanpassingen, geef dan prioriteit aan maatregelen die de negatieve impact op welbevinden dempen.
 - (Midden) lange termijn perspectief gericht op leven met het virus
 - Voor draagvlak en uitvoerbaarheid is het van belang de sectoren/branches/ burgers systematisch en tijdig te betrekken bij de invulling van toekomstig beleid. Behoeftte aan dit perspectief neemt toe.
- Om draagvlak en uitvoerbaarheid van beleid beter te borgen, is het wenselijk om voldoende tijd voor wetenschappelijke onderbouwing te bieden en het toetsen van voorliggend beleid bij burgers/branches/sectoren in het proces in te bouwen. Hierover communiceren kan bijdragen aan de ervaren rechtvaardigheid van beleid.

Toepassing op mogelijke aanvullende maatregelen

- 1 Mogelijk uitbreiden van de kerstvakantie voor scholen met een week.
 - a. Dit is uitlegbaar als dit effectief en noodzakelijk is bij het terugdringen van de viruscirculatie en het onder controle krijgen van de pandemie.
 - b. Draagvlak voor sluiten van scholen is laag. Houd rekening met de gevolgen voor kinderen en ouders in kwetsbare posities.
 - c. Op zo'n korte termijn thuisonderwijs plannen en realiseren is voor ouders een forse belasting.
 - d. Houd rekening met vergelijkingen met omliggende landen waar hierover al besluiten zijn genomen. Indien in Nederland andere beleidskeuze wordt gemaakt, leg helder de overwegingen hiervoor uit.
- 2 CTB in de niet-essentiële detailhandel en niet-essentiële dienstverlening en verruimen van de algemene sluitingstijden (inclusief sportverenigingen)
 - a. I.v.m. uitlegbaarheid en consistentie, wees terughoudend met vele aanpassingen in het maatregelenpakket, tenzij de bijdrage aan de bestrijding van de pandemie substantieel is.
 - b. Overweeg verruiming van tijdslot voor buitensportlocaties vanuit oogpunt van welbevinden, met name voor jongeren/jong volwassenen.

Communicatie (agenderen, informeren en motiveren):

- Heldere, consistente en herhaalde communicatie over het nut, noodzaak, effectiviteit en uitvoerbaarheid van naleving van de (basis)maatregelen, ook voor gevaccineerde

mensen, is essentieel (zowel vanuit oogpunt van welbegrepen eigenbelang, belang van bedrijven en organisaties als voor de samenleving als geheel).

- Wees inclusief in de communicatie en voorkom vingerwijzen naar burgers of groepen
- Leg uit hoe de feestdagen zo veilig mogelijk gevierd kunnen worden (zelftesten, ventilatie ect).
- Zodra beschikbaar: Communiceer een haalbaar, breed gedragen en effectief (midden) lange termijn plan dat inhoudelijk aangeeft:
 - a. welke indicatoren (bijv. de R, besmettingscijfers, of ziekenhuisopnames) als criterium worden gebruikt en waarom (ziektelast zoals long-covid)
 - b. op welke criteria en evidentie (inclusief effectiviteit en haalbaarheid; en impact op welzijn, ongelijkheid en rechtvaardigheid) dit plan is gebaseerd
 - c. hoe zich dat vertaalt in lokale of bredere maatregelen, en wie (bijv. burgers, organisaties, beleidsmakers, communicatie professionals) wat moet doen
 - d. en wat het (middel)lange termijn perspectief is
- Naast fijnmazig vaccineren, overweeg een groot communicatiemoment in de media, waarbij uitleg plaatsvindt over de (tot dusver bekende) voor- en nadelen en lange termijn effecten van vaccinatie, inclusief booster.
- Biedt mensen een raamwerk om de informatie te kunnen interpreteren door de logica van vaccinatie in de pandemiebestrijding begrijpelijk en eenduidig uit te leggen. Doe dit samen met experts en doelgroep. De zender van de informatie moet voor de doelgroep onafhankelijk zijn en vertrouwd worden.

Context (fysieke en sociale omgeving en voorzieningen):

- **Zelftesten actief uitdelen** met begrijpelijke toelichting in oa markten, bij tankstations, NS-stations, juist op plekken waar mensen komen. De bijsluiter bij zelftesten is voor veel mensen ingewikkeld. Zorg voor duidelijke voorlichting en maak persoonlijke ondersteuning bij zelftesten beschikbaar.
- **Betrek branches & maatschappelijk middenveld bij 1,5m aanpassingen** – zij hebben als geen ander zicht op de (on)mogelijkheden om de fysieke en sociale omgeving die binnen hun invloedssfeer valt aan te passen om virusoverdracht te beperken en daarbij tegelijkertijd wel hun bestaansrecht kunnen behouden (open blijven, inkomsten genereren etc)
- **(financiële) vangnetten herijken** – voorkom dat mensen vanwege wegvallen noodzakelijke inkomsten of ontbreken van alternatieven zich niet laten testen en/of met een besmetting alsnog contacten opzoeken door naar het werk of een onderwijsinstelling te gaan of opdrachten aan te nemen.

Zie voor nadere toelichting en voorbeelden onze eerder uitgebrachte gedragsreflecties en memo's. www.rivm.nl/gedragsonderzoek/publicaties